

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра початкової та дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
В.Б. 2.2. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ.
ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 013 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

Миколаїв – 2023

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: доктор педагогічних наук, професор Якименко Світлана Іванівна

РЕЦЕНЗЕНТ: Біда О.А., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології ЗУІ ім. Ференца Ракоці II

Програму схвалено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри (Якименко С. І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Голова навчально-методичної комісії (Хрящевська Л.М.)

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол від «30» серпня 2023 року № 12

Голова навчально-методичної ради (Михальченко Н.В.)

Анотація

Освіта майбутніх спеціалістів у галузі дошкільної освіти як цілісне культурологічне явище, що включає процеси навчання, виховання, розвитку особистості, повинна спрямовуватися на вміння організовувати ігрову діяльність дітей дошкільного віку, як складову системи дошкільної освіти. Навчальна дисципліна «Теорія і методика ігрової діяльності в ЗДО» ґрунтується на класичних та сучасних наукових дослідженнях у галузі ігрової діяльності та є складовою частиною дисциплін циклу професійно-педагогічної підготовки. Її вивчення передбачає розвиток особистості з високим рівнем теоретичних і практичних знань, свідомості і культури.

Ключові слова

Ігрова діяльність, ігрова технологія, гра, діти, класифікація ігор, творчі ігри, ігри за правилами, народні ігри, ігри квести, ігри-стратегії, структура ігрової діяльності.

Annotation.

The education of future specialists in the field of preschool education as a holistic cultural phenomenon, including the processes of learning, upbringing, and personal development, should be aimed at the ability to organize the play activities of preschool children as a component of the preschool education system. The academic discipline "Theory and Methods of Game Activity in Preschool Education" is based on classical and modern scientific research in the field of game activity and is an integral part of the disciplines of the cycle of professional and pedagogical training. Its study involves the development of a personality with a high level of theoretical and practical knowledge, consciousness and culture.

Keywords.

Game activity, game technology, game, children, classification of games, creative games, games by the rules, folk games, quest games, strategy games, structure of game activity.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Теорія і методика ігрової діяльності в ЗДО» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 011 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сутність, психолого-педагогічні закономірності, тенденції процесу ігрової діяльності як засобу фізичного, соціального, когнітивного та емоційного розвитку дитини та методика проведення ігрових занять з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1. 1. Мета курсу: теоретична та практична підготовка студентів до виконання кваліфікаційних обов'язків вихователя щодо організації, діагностики та планування ігрової діяльності дітей дошкільного віку, методичної роботи з питань педагогічного супроводу ігрової діяльності дошкільників.

1. 2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- оволодіння студентами методичними засадами педагогічного супроводу ігрової діяльності дітей дошкільного віку;
- систематизація знань студентів про ігрову діяльність (гру) та методику керівництва нею;
- окреслення змісту ігрової діяльності у програмно-методичному забезпеченні дошкільної освіти;
- формування умінь доцільно використовувати методи і прийоми організації ігрової діяльності в освітньому просторі дошкільного навчального закладу, діагностувати ігрові інтереси та вміння дітей, планувати ігрову діяльність дошкільників.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати: особливості ігрової діяльності дітей дошкільного віку; складові методології ігрової діяльності: принципи, теорії гри, об'єктивні закони і закономірності, концепції, підходи, категоріально-понятійний апарат, функції гри, структуру ігрової діяльності, класифікацію ігор; зміст ігрової діяльності у програмно-методичному забезпеченні дошкільної освіти; методичні засади педагогічного супроводу ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Вміти: проектувати ігрову діяльність дітей дошкільного віку; використовуючи педагогічні методи і прийоми, які б сприяли засвоєнню теоретичних знань з теорії і методики ігрової діяльності дітей дошкільного

віку, розвитку пізнавальних інтересів, формуванню необхідних професійних вмінь і навичок; здійснювати у процесі керівництва грою динамічну мобілізацію всіх її структурних на досягнення позитивного педагогічного результату; забезпечувати розвивально-виховне ігрове середовище у дошкільному навчальному закладі; будувати процес ігрової діяльності на рівнях «педагог – дитина», «педагог – батьки – дитина», «педагог – педагог».

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Навички креативного мислення, набуття гнучкого образу мислення, який дозволяє зрозуміти та розв'язати проблеми та задачі, зберігаючи при цьому критичне ставлення до сталих наукових компетенцій у галузі початкової освіти

ПРН 2. Уміння до імплементації законодавчих та нормативно-правових актів у галузі початкової та вищої освіти

ПРН 7. Уміння приймати управлінські рішення у галузі початкової освіти

ПРН 9. Уміння аналізувати знання про сферу освіти, сутність, зміст і структуру освітніх процесів, володіти системою знань про історію та сучасні тенденції розвитку педагогічних концепцій і предметних методик.

ПРН 11. Уміння здійснювати самостійно-пошукову роботу; користуватися сучасними методами навчання, як складовою психолого-педагогічної компетентності викладача початкової школи.

ПРН 13. Уміння переносити знання у власний педагогічний досвід; критично аналізувати різні педагогічні теорії навчання та виховання, давати самостійну оцінку різноманітним явищам педагогічної теорії і практики

ПРН 14. Уміння застосовувати у практичній діяльності знання із нових педагогічних технологій, використовувати елементи інноваційних методик під час викладання дисциплін початкової ланки освіти

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Загальнонавчальна. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; чинним нормативним забезпеченням початкової освіти тощо.

ЗК 2. Інформаційно-аналітична. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.

ЗК 3. Дослідницько-праксеологічна. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно.

ЗК-4. Комунікативна. Здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації. Здатність до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами. Уміння володіти різновидами стилів мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів.

ЗК 7. Міжособистісної взаємодії. Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, учнями та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності. Здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.

ЗК-9. Інформаційно-комунікаційна. Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач у професійній діяльності вчителя початкових класів й у повсякденному житті.

II. Фахові:

ФК 1. Дослідницька. Здатність використовувати форми, методи, технології та враховувати принципи науково-педагогічних досліджень, виявляти тенденції розвитку подій та прогнозувати розвиток педагогічних процесів у системі початкової та вищої освіти, а також підвищення професійної майстерності викладача, вчителя.

ФК 2. Проектувальна. Здатність і готовність проектувати та застосовувати сучасні педагогічні технології з метою забезпечення оптимальних умов пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку, студентів ЗВО, аналізувати та оцінювати різноманітні психолого-педагогічні, методичні фактори, передбачати можливі наслідки їх застосування.

ФК 3. Організаційна. Здатність організувати навчально-пізнавальну, виховну діяльність молодших школярів та студентів, організації їх самостійної, пошукової роботи, участь у роботі кафедри, в організації та проведенні семінарів, конференцій, педагогічних читань, виставок, конкурсів, у розробленні навчально-методичних матеріалів щодо покращення якості роботи та професійної майстерності.

ФК 4. Предметна. Здатність і готовність застосовувати сучасні методи, технології, прийоми, засоби навчання і виховання у сфері освіти, спираючись на знання з дисциплін психологопедагогічного циклу і методик навчання.

ФК 6. Здатність і готовність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, опрацьовувати різні види інформації.

ФК.6. Інформаційна. Здатність і готовність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, опрацьовувати різні види інформації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться: 90годин / 3 кредити.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

КРЕДИТ 1. Теоретичні аспекти ігрової діяльності

Тема 1 Класифікація дитячих ігор

Класифікація ігор дітей дошкільного віку та її педагогічне значення. Поділ ігор дітей дошкільного віку на дві системоутворюючі групи. Особливості та види творчих ігор дітей (сюжетно-рольові; конструктивно-будівельні, ігри-драматизації та театралізації, ігри з елементами праці, ігри-фантазування). Характеристика та різноманіття ігор за готовими правилами (дидактичні, пізнавальні, рухливі, спортивні, хороводні, народні, інтелектуальні, комп'ютерні).

Тема 2 Структура ігрової діяльності дітей дошкільного віку

Основні складові педагогічної теорії ігрової діяльності дітей як системна цілісність. Структура ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Характеристика структурних компонентів ігрової діяльності (мотиваційний, цільовий, змістовий, процесуально-операційний, контрольний-оцінний, результативний). Середовище як об'єктивна умова розгортання гри. Вплив середовища на гру. Функції ігрової діяльності. Характеристика тенденцій розвитку ігрової діяльності в онтогенезі. Об'єктивні закони та закономірності, за якими розгортається гра.

КРЕДИТ 2. Методичне забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку

Тема 3 Сучасне програмно-методичне забезпечення ігрової діяльності

Порівняльний аналіз змісту програмного забезпечення ігрової діяльності у чинних програмах ЗДО України. Аналіз сучасного методичного забезпечення ігрової діяльності в освітньому процесі ЗДО

Тема 4 Ігри в структурі педагогічного процесу ДНЗ

Вимоги до організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку в умовах ЗДО. Розподіл рухової активності протягом дня. Організація самостійної ігрової діяльності дітей

Тема 5 Особливості планування ігрової діяльності

Огляд видів планування передбачених у діяльності вихователя ДНЗ. Перспективний план роботи. Особливості планування організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку у перспективному плані. Тематичне планування організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Тема 6 Особливості створення ігрового середовища в різних вікових групах

Дослідження методів створення ігрових середовищ у дошкільних закладах, включаючи вибір ігрових іграшок, організацію громадських та індивідуальних ігрових зон, а також створення безпечного і збалансованого простору для ігор.

Поради щодо організації ігрових куточків та ресурсів для розвитку різних навичок у дітей.

КРЕДИТ 3 Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку

Тема 7 Педагогічний супровід сюжетно-рольових ігор

Загальна характеристика сюжетно-рольових ігор. Структура сюжетно-рольової гри. Прямий та непрямий супровід сюжетно-рольових ігор. Особливості збагачення ігрового досвіду дітей засобами сюжетно-рольової гри

Тема 8 Педагогічний супровід театралізованих ігор

Сутність та особливості театралізованих ігор, роль театралізованих ігор у розвитку дитини. Характеристика етапів організації театралізованих ігор. Методика організації театралізованих ігор в різних вікових групах

Тема 9 Педагогічний супровід ігор з використанням конструктивно-будівельних матеріалів

Розвиваюче і виховне значення конструктивно-будівельних ігор. Типи будівельного матеріалу. Види конструювання. Характеристика ігор з будівельним матеріалом, їх зв'язок із сюжетно-рольовими іграми. Педагогічне керівництво конструктивно-будівельними іграми дітей в різних вікових групах. Особливості організації ігор з елементами праці.

Тема 10 Особливості організації дидактичних ігор з дітьми дошкільного віку

Особливості організації дидактичних ігор в ДНЗ. Структура дидактичної гри. Ігрові правила. Алгоритм дій дорослих. Моделі взаємин гравців. Педагогічні вимоги до організації дидактичних ігор.

Тема 11 Особливості організації рухливих ігор з дітьми дошкільного віку

Загальна характеристика рухливої гри. Класифікація рухливих ігор. Спортивні ігри та спортивні вправи у роботі з дітьми різного віку. Організація і методика проведення рухливих ігор з дітьми молодшої, середньої та старшої груп (згідно програмних вимог).

Тема 12 Методика організації народних ігор в різних вікових групах

Загальна характеристика народних ігор. Специфіка народних ігор. Класифікація народних ігор. Спортивно-патріотичні ігри старших дошкільників. Методика використання народних ігор у роботі з дітьми дошкільного віку.

Тема 13 Підготовка та проведення ігрових квестів в різних вікових групах

Характеристика видів квестів: штурмовий, лінійний, коловий. Вимоги до завдань різних категорій. Особливості організації квестів різних видів з дітьми дошкільного віку.

Тема 14 Інтелектуальні ігри. Комп'ютерні ігри

Інтелектуальні ігри та їх місце у роботі з дітьми дошкільного віку. Основні завдання ознайомлення дітей з комп'ютером в ДНЗ. Програмні можливості комп'ютера. Вимоги до організації занять з комп'ютером в ДНЗ. Правила поведінки у комп'ютерно-ігровому комплексі.

Тема 15. Педагогічний супровід ігор дітей з особливими освітніми потребами

Аналіз поняття «інклюзія». Особливості роботи вихователя в інклюзивних групах. Вимоги до організації ігрової діяльності дітей з особливими освітніми потребами. Організація ігрового середовища в інклюзивних групах. Вимоги до особистості педагога.

3. Рекомендована література

Базова

1. Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 296 с. Методика керівництва творчими іграми дітей дошкільного віку на суб'єкт – суб'єктних засадах у практиці дошкільної освіти // Довбня С.О., Кудикіна Н.В. Дитячий садок. 2012 - №5 (67) С.24-27.

2. Ігрова діяльність у дошкільній освіті п'ятирічних дітей (педагогічний супровід до програми «Дитина / За загальною редакцією професора Кудикіної Н.В. / Навчально-методичний посібник. К.: Вид-тво КУ імені Б.Грінченка, 2011. 230 с.

3. Кудикіна Н.В. Теорія ігрової діяльності: моногр. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 236 с.
4. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навчально-методичний посібник / За ред. Г. С. Тарасенко. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 320 с.
5. Пихтіна Н. П. Теорія і методика ігрової діяльності дітей. Ніжин. 2016. 267 с.

Допоміжна

1. Гра по-новому, навчання по-іншому : методичний посібник / упоряд. О. Рома. Київ: The LEGO Foundation, 2018. 44 с.
2. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження: навч.-метод. посіб / Упоряд.: О.Г. Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. Харків: «Ранок», 2021. 240 с.
3. Ігрова діяльність дошкільника: молодший дошкільний вік / Піроженко Т.О. та ін. Київ: Генеза. 2016. 88 с.
4. Ігрова діяльність у дошкільній освіті п'ятирічних дітей (педагогічний супровід до програми «Дитина»): навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Н.В. Кудикіної. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 230 с.
5. Піроженко Т.О., Ладивір С.О., Карабаєва І.І., Гурковська Т.Л. Розвивальні ігри та вправи для дітей третього-четвертого року життя. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 64 с.
6. Кондратюк С.Г. Середюк М.О. Дистанційні ігри для дошкільників. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2020. № 12. С. 34-37.
7. Кондратюк С.Г. Теоретичні основи використання ігор психологічного спрямування в роботі з дітьми дошкільного віку. Освітологічний дискурс. № 3(30). 2020.
8. Кудикіна Н.В. Теоретико-методичні засади організації ігрової діяльності дітей Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної і початкової освіти. Навчально-методичний посібник / [за ред. Г.С.Тарасенко]. К.: видавничий Дім «Слово», 2010. С. 27 11 – 25.
9. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. ред. Г.В. Беленька, О.А. Половіна, І.В. Кондратець; авт. кол.: Г.В. Беленька О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна та ін. Київ: ТОВ «Акме груп», 2021. 568 с.
10. Піроженко Т.О., Карасьова К.В. Ігрова діяльність дошкільника. Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. К.: Генеза, 2014. 96 с.
11. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: «Академвидав», 2004. 456с.

12. Стаєнна О. Ігрова діяльність дошкільників: сучасний формат Вихователь-методист дошкільного закладу. 2018. № 10. С. 38-42.
13. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки / Упор. і авт. вступ. статей З.Н. Борисова, В.У. Кузьменко, за заг. ред. З.Н. Борисової. К.: Вища школа, 2004. 512 с
14. Шуть М. Сучасна ігрова педагогіка. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1557-suchasna-grova-pedagogka>
15. Шуть М. Школа ігромайстерності. К.: Вид. дім «Шкіл. світ»:Вид. Л.Галіцина, 2006. 128 с.
16. Янкович О. І. Педагогіка забави в теорії і практиці початкової та дошкільної освіти України й Польщі. Педагогічний альманах : збірник наукових праць / ред. В. В. Кузьменко та ін. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. Випуск 36. С. 19-24.